

Sygn. akt V Ca 588/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie V Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia	SSO Adam Simoni (spr.)
Sędzia:	SSO Wojciech Misiuda
Sędzia:	SSO Małgorzata Mazur
Protokolant:	Tomasz Kluz

po rozpoznaniu w dniu 14 października 2014r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa S. B.

przeciwko R. D.

o ustalenie treści służebności gruntowej

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Łąncucie

z dnia 17 grudnia 2013 r. sygn. akt I C 317/13

I. oddala apelację,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 90 zł (dziewięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt V Ca 588/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 14 października 2014 r.

Wyrokiem z dnia 17.12.2013 r. sygn. akt I C 317/13 wydanym w sprawie z powództwa S. B. przeciwko R. D. o ustalenie treści służebności gruntowej Sąd Rejonowy w Łąncucie I Wydział Cywilny w pkt I oddalił powództwo, w pkt II zasądził od powoda S. B. na rzecz pozwanej R. D. kwotę 257 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, zaś w pkt III w pozostałym zakresie kosztami postępowania obciążył powoda.

Przytoczony wyrok Sądu Rejonowego w Łańcucie I Wydział Cywilny został oparty na ustaleniach szczegółowo przedstawionych w jego pisemnym uzasadnieniu (k. 50-52), co też czyni zbędnym powtarzanie ich treści.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się powód, który wywiódł od niego apelację, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Łańcucie do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego jako części kosztów procesu.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów postępowania a to art. 189 kpc, które spowodowało oddalenie powództwa w całości wskutek błędnego przyjęcia braku po stronie powoda interesu prawnego w rozumieniu tego przepisu oraz błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku polegający na tym, że powód nie ma interesu prawnego w sprawie ustalenia prawidłowej szerokości służebności.

W odpowiedzi na apelację (k. 72-73) strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i jako taka na uwzględnienie nie zasługuje.

Odnosząc się do sformułowanego w niej zarzutu naruszenia art. 189 kpc mającego rozstrzygające znaczenie dla wyniku niniejszej sprawy, Sąd odwoławczy stoi na stanowisku, że Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się tego rodzaju uchybienia przyjmując, iż powód nie ma interesu prawnego w dokonaniu żadanego ustalenia treści służebności.

Na wstępie odnotować należy, iż ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy są w zupełności prawidłowe i adekwatne do przeprowadzonych w sprawie dowodów. Sąd Okręgowy je podziela i przyjmuje za własne. W ramach stanu faktycznego niniejszej sprawy droga powództwa o ustalenie, przy sformułowanej przez powoda treści interesu prawnego, nie mogła zostać zaakceptowana.

Interes prawny występuje wtedy, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, gdy rozstrzygnięcie sądowe będzie realnie wpływało na sytuację prawną powoda i posiadało dla niego wymierne znaczenie. Powództwo z art. 189 kpc. musi być zatem celowe, ma bowiem spełniać realną funkcję prawną. Skuteczne powołanie się na interes prawny wymaga więc wykazania, iż oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie i tym samym wyeliminowane zostanie ryzyko naruszenia ich praw także w przyszłości. W orzecznictwie utrzymała się reguła, iż nie ma interesu prawnego ten, kto może poszukiwać ochrony prawnej w drodze dalej idącego powództwa, w tym w drodze powództwa o świadczenie. Wiąże się to z tym, że wydanie wyroku zasądzającego musi zostać poprzedzone przesłankowym ustaleniem istnienia oraz treści stosunku prawnego z którego roszczenie to wynika.

W niniejszej sprawie rozstrzygnięcie wydane na podstawie art. 189 kpc nie realizowałoby interesu prawnego powoda związanego z przedmiotem sporu. Jak słusznie wskazał Sąd Rejonowy istnieją przewidziane prawem środki służące realizacji ustalenia treści służebności w postępowaniu o ochronę tejże służebności a nieskorzystanie z nich przez powoda nie prowadzi do powstania po jego stronie interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc, gdyż interes taki występuje, gdy nie ma żadnych innych przewidzianych prawem możliwości realizacji prawa podmiotowego, a nie wtedy, gdy uprawniony zrezygnował z możliwości skorzystania z istniejących środków. Powołana wyżej norma in concreto nie stanowi zatem wyłącznego normatywnego instrumentarium ochrony prawnej we wskazanym zakresie. Nie można zatem uznać, by wytoczone powództwo o ustalenie mogło nie tylko usunąć wątpliwości co do treści służebności gruntowej i zasad jej wykonywania ale zarazem ustabilizować sytuację prawną stron tego postępowania. Rację ma skarżący jedynie o tyle, iż rzeczywiście nie należy zbyt rygorystycznie pojmować zasady, że powództwo o ustalenie nie jest dopuszczalne, jeżeli możliwe jest wytoczenie powództwa o świadczenie. Niemniej jednak zawsze należy badać celowość takiego powództwa przez pryzmat okoliczności podanych na uzasadnienie żądania pozwu.

W przedmiotowej sprawie powód podnosił, że posiada służebność gruntową, faktycznie ją wykonuje, a pozwana ograniczyła go w jej wykonywaniu z uwagi na wzniesione ogrodzenie. W istocie rzeczy powód wskazuje więc na fakt potrzeby ochrony tej służebności a zatem ustalenie tylko zakresu służebności bez udzielenia ww. ochrony tej służebności nie daje mu należytej ochrony prawnej w zakresie w jakim jej poszukuje. Potrzeba zapewnienia ochrony prawnej zdeterminowana zostaje przecież określoną sytuacją prawną, w jakiej znajduje się inicjujący proces, zmierzający do jej prawnego wyjaśnienia. Słuszny jest pogląd wyrażony przez SN w wyroku z dnia 14 lipca 1972 r. III CRN 607/71 zgodnie z którym interes prawny istnieje także wówczas gdy prawo powoda zostało już naruszone, ale o ile powództwo o ustalenie nie ma wyłącznie charakteru prewencyjnego. Powództwo o ustalenie wywiedzione w oparciu art. 189 kpc nie może służyć zdobyciu dowodu, mającego przydać się w ewentualnym przyszłym postępowaniu sądowym o świadczenie, czy też sprawdzeniu, czy istnieją przesłanki do wystąpienia z innym żądaniem wobec pozwanego lub osób trzecich

Zgodnie z treścią art. 251 kc do ochrony praw rzeczowych ograniczonych, do których zalicza się służebności gruntowe, stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie własności, tj. te, które dają się pogodzić z naturą ograniczonych praw rzeczowych. Odpowiednie zastosowanie znajduje więc przepis art. 222 § 1 kc w sytuacji gdy podmiot uprawniony został w sposób trwały pozbawiony faktycznego władztwa nad służebnością oraz przepis art. 222 § 2 kc w sytuacji, gdy prawo podmiotu ograniczonego prawa rzeczowego zostało w sposób trwały naruszone bez pozbawienia go faktycznego władztwa nad służebnością. Roszczenia te mają charakter bezwzględny, przysługują zarówno przeciwko osobom trzecim, jak też przeciwko właścicielowi rzeczy obciążonej, jeżeli dokonuje on naruszenia ustanowionego (istniejącego) prawa. W przypadku ograniczonych praw rzeczowych, ich ochrona przysługuje jednak wyłącznie w zakresie, w jakim strona powodowa jest uprawniona do korzystania z niej. Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że przedmiotowa służebność gruntowa istnieje, stosunek prawny służebności został ukształtowany, niemniej jednak nie ma ustalonego ani w drodze umowy, ani poprzez wpis w księdze wieczystej zakresu tej służebności. Skoro zatem powodowi przysługuje dalej idące powództwo o udzielenie ochrony służebności, czyli powództwo o świadczenie, to może on domagać żądania ustalenia zakresu istniejącego prawa w procesie o to świadczenie, nie zaś w odrębnym postępowaniu o ustalenie. Postępowanie cywilne oparte jest na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i udzielana bez mnożenia postępowań. Tym bardziej, że wyrok wydawany w sprawie o ustalenie nie jest wykonalny w drodze egzekucji sądowej, nie może również stanowić podstawy wpisu w księdze wieczystej. Jednocześnie istnieje zaś inny środek prawny tj. powództwo przy użyciu którego realizacja celu przyświecającego obecnej akcji procesowej strony powodowej może nastąpić w przypadku jej zasadności.

Konsekwencją nieudowodnienia przez powoda przesłanek wskazujących na istnienie interesu prawnego musi stanowić wyrok oddalający powództwo o ustalenie. Negatywna ocena w tym przypadku może być dokonana wyłącznie w formie merytorycznego rozstrzygnięcia, którego wyrazem jest orzeczenie oddalające powództwo. Tak też postąpił Sąd I instancji.

Z przytoczonych względów na podstawie art. 385 kpc apelację oddalono.

Poniesionymi przez pozwaną kosztami postępowania apelacyjnego (wynagrodzenie jego pełnomocnika w kwocie 120 zł tj. w stawce minimalnej ustalonej stosownie do wartości przedmiotu zaskarżenia zgodnie z § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu tj. Dz.U. 2013, poz. 461 oraz kwotą 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa) zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu, obciążono powoda, przy czym podstawę rozstrzygnięcia w tym przedmiocie stanowią przepisy art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc.